

Nr 276.

Av fru **Ewerlöf** och herr **Hagård**, om ökat anslag till bidrag till anskaffande och drift av hörapparater.

1947 års riksdag anvisade efter förslag i enskilda motioner (I: 74, II: 136) under femte huvudtiteln ett anslag av 25 000 kr. såsom bidrag till anskaffande och drift av hörapparater. Enligt de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelats pensionsstyrelsen rörande anslaget användning, föreskrives, att bidrag må utgå till person som av örönläkare förklaras vara för sitt arbete i behov av hörapparat och vilken med hänsyn till sin ekonomiska ställning kan antagas icke vara i stånd att utan bidrag skaffa sig sådan apparat. Bidrag må i regel utgå med högst 2/3 av kostnaden för anskaffning av sådan apparat, som utprovats genom Hörselfrämjandet (tidigare benämnt Svenska föreningen för dövas väl). Bidrag till driften av hörapparat må utgå med högst 100 kr. per år. Bidrag beviljas och utbetalas av Hörselfrämjandet.

I ovannämnda motioner hemställdes utöver ifrågavarande anslag jämväl om utredning av de hörseldefektas problem i allmänhet och beträffande de grunder som i framtiden borde gälla beträffande den statliga stödverksamheten för lösande av hörseldefekternas individuella och samhälleliga problem. Riksdagen gjorde detta krav till sitt och begärde i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 362) tillsättandet av ifrågavarande utredning. Sakkunniga tillkallades härefter med Kungl. Maj:ts medgivande av nuvarande chefen för inrikesdepartementet den 18 oktober 1947.

Centralstyrelsen för Hörselfrämjandet, som sålunda i avvaktan på utredningens resultat anförtrotts administreringen av den statliga stödverksamheten på ifrågavarande område, har för budgetåret 1948/49 inkommit med framställning om en ökning av anslaget till 100 000 kr. under hänvisning till tidigare skrivelse med utredning av verksamhetens karaktär och omfattning. Pensionsstyrelsen ville för sin del under hänvisning till av centralstyrelsen förebragt utredning tillstyrka en uppräknings av anslaget till 100 000 kr.

Departementschefen har emellertid vid sin anmälan av ifrågavarande punkt på huvudtiteln (XI: 62) med hänsyn till pågående utredning icke ansett sig kunna förorda någon anslagshöjning utan föreslår, att anslaget även under nästa budgetår måtte utgå med 25 000 kr.

Med de epokgörande förbättringar, som under de senaste tio åren uppnåtts

inom hörapparattekniken och det förbilligande av anskaffningskostnaderna som kommit till stånd genom en stort upplagd industriell tillverkning främst i Amerika, ha möjligheter givits att med relativt enkla medel och genom engångsåtgärder lösa frågan om en total anpassning i arbetslivet av en grupp partiellt arbetsföra, som i vårt land exklusive de åldersdöva beräknas uppgå till ca 70 000 personer. Det har i skilda sammanhang särskilt framhållits, att denna anpassning sker omedelbart utan tids- och kostnadskrävande omskolning e. d. och att lytet ur praktiska synpunkter häves i det närmaste hundraprocentigt. Den hjälp som här erbjudes torde emellertid hittills blott ha kommit en ringa bråkdel av de hörseldefekta i vårt land till del, främst på grund av de relativt dryga kostnader som anskaffandet av hörapparat medför för den enskilde. Vikten av kraftiga statliga stödåtgärder på bred bas torde härigenom vara tillräckligt understruken. Riksdagens positiva inställning till problemets lösning har också dokumenterats genom föregående års beslut i anslagsfrågan och härmed sammanhängande krav på utredning.

Det särskilda statsanslaget har för Hörselfrämjandet kommit att medföra avsevärt förbättrade möjligheter att tillgodose de mindre bemedlade vid anskaffning av hörselapparater och att härigenom ge dem möjlighet till en full arbetsinsats. Samtidigt ha emellertid de nya bidragsmöjligheterna utlöst det oerhört stora latent hjälpbehov som föreligger. Anslagets otillräcklighet har härigenom kommit att framstå allt klarare. Det torde vara detta förhållande som betingat framställningen om den relativt betydande anslagshöjning, som gjorts av Hörselfrämjandets centralstyrelse och vilken vunnit pensionsstyrelsens tillstyrkande.

De statliga anslag, som Hörselfrämjandet under innevarande budgetår har disponerat över för inköp av hörapparater, äro dels det av riksdagen direkt anvisade å 25 000 kr., dels ett särskilt anslag å 10 000 kr. ur det av pensionsstyrelsen disponerade anslaget för förebyggande och hävande av invaliditet. För användandet av anslaget från pensionsstyrelsen har emellertid den särbestämmelsen gällt, att bidrag endast kunnat utgå till personer, som med intyg från arbetsgivare kunnat styrka, att de för sitt arbete äro i behov av hörapparat, samt till ungdom, som behöver sådan apparat för sin utbildning. Husmödrar ha sålunda helt varit utestängda från bidragsmöjligheter ur detta anslag, varemot bestämmelserna för riksstatsanslaget varit sådana att möjligheter till bidrag stått öppna även för denna i sammanhanget mycket viktiga grupp.

Som ett talande belägg för behovet av anslagsökning kan anföras, att enligt uppgift det disponibla anslagsbeloppet, 35 000 kr., i sin helhet förbrukats under de första sex månaderna av innevarande budgetår. Intill den 1 januari 1948 hade sålunda sammanlagt 204 bidrag beviljats, fördelade sig på nedanstående grupper:

Ungdom, född 1928 och tidigare	10
Män i åldern 21—60 år	77
Kvinnor i åldern 21—60 år i förvärvsarbete	62
Kvinnor i åldern 21—60 år i hemarbete	39
Personer i åldern 61—67 år	16

Bidragen ha utgått till personer med en medelinkomst enligt debetsedel av 1 800 kr. Högsta inkomstgräns har varit 5 240 kr. Kostnaden för elektrisk hörapparat är i genomsnitt 400 kr. Bidragen ha i medeltal utgått med 170 kr., d. v. s. med mindre än halva anskaffningskostnaden. Totala summan beviljade bidrag är 34 210 kr., varjämte 790 kr. ur pensionsstyrelseanslaget reserverats för labiologiundervisning. Institutionen står med andra ord för resten av budgetåret helt utan möjlighet att ur statliga anslag bedriva någon bidragsverksamhet, och de möjligheter som stå till buds att med enskilda medel möta behovet äro mycket begränsade.

Från 1947 kvarligger ändå en eftersläpning av 50 ansökningar från enligt gällande normer bidragsberättigade. Härjämte kunna under resten av budgetåret med utgångspunkt från föregående års siffror ca 200 dylika ansökningar förväntas inkomma. Om genomsnittsbidraget beräknas såsom förut till 170 kr. — en ofta alldeles otillräcklig summa — skulle Hörselfrämjandet vid ingången av nästa budgetår för att kunna tillgodose enbart de behov som aktualiserats under nu innevarande budgetår behöva ett anslag av 42 000 kr.

Enligt meddelande till föreningen från pensionsstyrelsen vore, under hänvisning till att särskilt riksstatsanslag uppförts, något bidrag ur styrelsens anslag för förebyggande och hävande av invaliditet icke att påräkna för budgetåret 1948/49. För den händelse riksstatsanslaget i enlighet med departementschefens förslag uppföres oförändrat med 25 000 kr. skulle detta sålunda i verkligheten komma att innebära en anslagssänkning med 10 000 kr. Att detta skulle innebära ett allvarligt avbräck i föreningens i nuvarande läge oerhört viktiga uppgift säger sig självt med tanke på de siffror som ovan anförts.

I de ovan omnämnda motionerna till 1947 års riksdag berördes även frågan, huruvida det icke kunde anses försvarligt att genom slopande av tullen på elektriska hörapparater med tillbehör bereda köparna en skälig prislättnad vid inköpet. Denna fråga torde komma att prövas av den pågående utredningen. För att ställa den nu aktuella anslagsfrågan mot en riktig bakgrund torde det vara av intresse att söka skaffa ett begrepp om storleksordningen på de tullintäkter statsverket årligen erhåller genom importen av ifrågavarande material. Exakta importsiffror stå tyvärr ej att få i den officiella statistiken, då hörapparaterna falla under samma statistiska nummer som diverse annan elektrisk apparatmateriel. En samman-

ställning av uppgifter från importörerna ger dock vid handen, att en stark ökning av importen måste ha skett under 1947. Totalsiffran torde vara omkring 6 000 apparater. Den genomsnittliga tullen för en apparat är ca 20 kr. Enbart genom apparatimporten skulle statsverket sålunda ha tillförts en summa tullintäkter av omkring 120 000 kr. Emellertid utgöras ca 50 % av företagens import av rör och reservdelar till hörapparaterna, var till komma batterier, för vilka tullen dock är ganska obetydlig genom att vikttaxa här tillämpas. Med en mycket försiktig kalkyl torde man härför våga påstå, att de totala tullintäkterna för statens del snarare måste ha legat över än under 150 000 kr. Denna summa får följaktligen indirekt av de döva och lomhörda inbetalas till statskassan. Mot bakgrunden av detta faktum synes det nu utgående statsanslaget vara ganska blygsamt.

Det vore enligt motionärernas uppfattning mycket olyckligt, om den gagnande verksamhet som Hörselfrämjandet bedriver och som fått en fastare grund genom det anslag för bidrag till anskaffande och drift av hörapparater som anvisades av 1947 års riksdag, nu skulle äventyras. Med tanke på vad som anförts beträffande medelsbehovet och under beaktande av de tullintäkter staten har av ifrågavarande import synes oss det av centralstyrelsen äskade anslaget å 100 000 kr. ej vara oskäligt.

Lägets krav på yttersta sparsamhet med statsutgifterna har dock ställt riksdagen inför nödvändigheten av återhållsamhet med anslagsökningar även i de fall då väl dokumenterade behov kunna anses föreligga. Att i förevarande fall förorda en reell anslagsminskning torde emellertid medföra så allvarliga vådor, att ståndpunkten icke är försvarlig. Motionärerna såge gärna, att riksdagen vid sin prövning funne en reell ökning av anslaget möjlig. Ett minimikrav torde dock vara att anslaget uppräknas med de 10 000 kr., som tidigare utgått till föreningen från pensionsstyrelsens allmänna anslag för förebyggande och hävande av invaliditet.

Vi få sålunda föreslå,

att riksdagen måtte under elfte huvudtiteln, punkt 62, såsom *Bidrag till anskaffande och drift av hörapparater* anvisa ett anslag av 35 000 kr.

Stockholm den 24 januari 1948.

Elsa Ewerlöf.

Alarik Hagård.